

УДК 811.161.2'23'27

**ПАТЕН Ірина** – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, 82100, Україна (irynapaten79@gmail.com)

**ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-8706-6149>

**КУЗА Анжела** – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри філології імені Якіма Яреми, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, вул. Пекарська, 50, Львів, 79010, Україна (anzhela.kuza@gmail.com)

**ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-3937-6449>

**DOI:** <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2025.64.6>

**Бібліографічний опис статті:** Патен, І., Куза А. (2025). Комунікативні невдачі в сучасному українському дискурсі: лінгвістичні та прагматичні чинники. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*, 64, 61–68, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2025.64.6>

## КОМУНІКАТИВНІ НЕВДАЧІ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ДИСКУРСІ: ЛІНГВІСТИЧНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ ЧИННИКИ

У статті досліджено феномен комунікативних невдач як складне психолінгвістичне явище, що виникає внаслідок порушення взаємодії між учасниками мовленнєвого акту на різних рівнях комунікації: мовному, прагматичному, когнітивному та соціокультурному. Актуальність розвідки зумовлена антропоцентричним спрямуванням сучасної лінгвістики, у межах якої особливого значення набуває аналіз не лише нормативних аспектів мовлення, а й відхилень від них як самостійних об'єктів наукового осмислення. Метою статті є виявлення та аналіз основних лінгвістичних чинників, які спричиняють комунікативні невдачі в різних типах дискурсу.

У статті проаналізовано наукові підходи українських і зарубіжних мовознавців до тлумачення поняття «комунікативна невдача», з'ясовано, що у сучасній лінгвістиці немає єдиної типології комунікативних девіацій; наголошено на розмежуванні мовних і власне комунікативних девіацій, а також ролі прагматичних чинників у виникненні комунікативних збоїв.

Опрацьовано приклади комунікативних невдач у політичному, медійному та розмовно-повітеному дискурсах. Установлено, що порушення тієї чи тієї мовної норми (морфологічної, синтаксичної, лексичної тощо), некоректне вживання семантичних або прагматичних маркерів спричиняють спотворення змісту, неправильне тлумачення повідомлень і слугують джерелом виникнення непорозуміння між комунікантами чи зриву комунікативного акту загалом.

З'ясовано, що більшість комунікативних збоїв породжує невмотивоване використання інішомовної лексики, передусім англізмів, семантична неточність, порушення принципів кооперації та неврахування фонових знань адресата. Доведено, що надмірна англізація мовлення часто виконує іміджеву або псевдопрестижну функцію, однак ускладнює сприйняття повідомлення й перешкоджає досягненню комунікативної мети.

Висновувано, що комунікативні невдачі є закономірним результатом недостатньої сформованості комунікативної компетентності й потребують комплексного аналізу з урахуванням дискурсивних умов, що відкриває перспективи подальших досліджень у сфері комунікативної лінгвістики.

**Ключові слова:** комунікативна невдача, комунікативний збій, мовна девіація, прагматика, дискурс, англіцизми, комунікативна компетентність.

**PATEN Iryna** – Candidate of Philological Sciences, Senior Lecturer at the Department of Ukrainian Language, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko str., Drohobych, 82100, Ukraine (irynapaten79@gmail.com)

**ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-8706-6149>

**KUZA Anzhela** – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Yakym Yarema Department of Philology, Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies of Lviv, 50, Pekarska str., Lviv, 79010, Ukraine (anzhela.kuza@gmail.com)

**ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-3937-6449>

**DOI:** <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2025.64.6>

**To cite this article:** Paten, I., Kuza, A. (2025). Komunikatyvni nevdachi v suchasnomu ukrainskomu dyskursi: linhvistychni ta prahmatychni chynnyky [Communicative failures in contemporary ukrainian discourse: linguistic and pragmatic factors]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya «Filolohiia» – Problems of Humanities. «Philology» Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 64, 61–68. doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2025.64.6> [in Ukrainian].

## COMMUNICATIVE FAILURES IN CONTEMPORARY UKRAINIAN DISCOURSE: LINGUISTIC AND PRAGMATIC FACTORS

**Summary.** The article examines the phenomenon of communicative failures as a complex psycholinguistic phenomenon that arises as a result of disruption in the interaction between participants in a speech act at various levels of communication: linguistic, pragmatic, cognitive, and sociocultural. The relevance of the research is determined by the anthropocentric orientation of modern linguistics, within which the analysis of not only the normative aspects of speech, but also deviations from them as independent objects of scientific reflection, is of particular importance. The purpose of the article is to identify and analyze the main linguistic factors that cause communication failures in different types of discourse.

The article analyzes the scientific approaches of Ukrainian and foreign linguists to the interpretation of the concept of communicative failure, clarifies that there is no single typology of communicative deviations in modern linguistics; It emphasizes the distinction between linguistic and communicative deviations, as well as the role of pragmatic factors in the occurrence of communicative failures.

Examples of communicative failures in political, media, and everyday discourse have been examined. It has been established that violations of certain linguistic norms (morphological, syntactic, lexical, etc.) and the incorrect use of semantic or pragmatic markers create conditions for distortion of meaning, misinterpretation of messages, and serve as a source of misunderstanding, disruption of communication, and distortion of message content.

It has been established that most communication failures are caused by the unmotivated use of foreign vocabulary, especially Anglicisms, semantic inaccuracy, violation of the principles of cooperation, and failure to take into account the background knowledge of the addressee. It has been proven that excessive anglicization of speech often serves an image-building or pseudo-prestigious function, but complicates the perception of the message and hinders the achievement of the communicative goal.

It is concluded that communicative failures are a natural result of impaired communicative competence and require comprehensive analysis taking into account the discursive conditions of communication, which opens up prospects for further research in the field of communicative linguistics.

**Key words:** communicative failure, communicative breakdown, linguistic deviation, pragmatics, discourse, Anglicisms, communicative competence.

**Постановка проблеми.** Успішна комунікація – необхідна передумова досягнення взаєморозуміння між учасниками мовленнєвої інтеракції, складне психолінгвістичне явище, яке потребує ґрунтовного наукового осмислення. Мовленнєва практика засвід-

чує, що навіть за умов використання спільної ідіотнічної мови комунікативний процес не завжди є успішним, унаслідок чого виникають комунікативні невдачі, які ускладнюють чи унеможливають взаєморозуміння й досягнення поставлених цілей або ж пере-

шкоджають повноцінному обміну інформацією. Сучасна комунікативна лінгвістика та лінгвістична прагматика тлумачать ці явища як «збої в комунікації, помилки, описки, які інтерпретуються як невдачі, пов'язані з мовною та комунікативною компетенцією» (Бацевич, 2011). Збій в розмові неминуче зумовлює суперечки і конфлікти, які згодом важко подолати (Дяків, 2019, с. 46).

Актуальність дослідження комунікативних невдач зумовлена антропоцентричним спрямуванням сучасної лінгвістики, у межах якої мову розглядають як засіб реалізації людського чинника в комунікації. Як історично сформований засіб комунікативної взаємодії, мова функціонує на основі певних норм, які традиційно перебувають у центрі уваги мовознавчих розвідок, водночас полишаючи поза межами дослідження явища відхилення від мовних правил. Безумовно, досконале знання мовних норм, уміння добирати мовні засоби відповідно до мети, змісту й умов спілкування є підґрунтям культури мовлення й важливою передумовою ефективної комунікативної взаємодії. Однак мовленнєва практика засвідчує, що дотримання нормативних приписів не завжди гарантує успішність спілкування, адже комунікація між адресантом і адресатом відбувається під впливом прагматичних і соціокультурних умов мовленнєвої діяльності. У цьому контексті постає актуальною потреба розгляду мовних відхилень як індикаторів механізмів комунікативної діяльності і як причин комунікативних збоїв.

Утім, мовні помилки якщо й потрапляли в поле наукового аналізу, то розглядали їх переважно як антиподи мовної норми, а не як самостійні об'єкти дослідження з власною внутрішньою логікою.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблематику комунікативних невдач систематично вивчають у наукових студіях: часто її розглядають у межах прагматики, теорії мовних актів, міжкультурної комунікації та семантики. Одним із перших, хто ввів поняття прагматична невдача (*pragmatic failure*) у контексті міжкультурної комунікації – Дж. Томас; П. Грайс обґрунтував кооперативний принцип та імплікатурну модель, яку широко використовують в аналізі комунікативних збоїв (як основу для вивчення ситуацій несприйняття);

Д. Вілсон і Д. Спербер розробили теорію релевантності, яка пояснює невдачі в комунікації як результат неправильних або неповних висновків у процесі інтерпретації висловлень.

Про мовні девіації в різних аспектах писали А. Чорній (Чорній, 2017), Г. Джунусалієва та Н. Ковальська (Джунусалієва, Ковальська, 2011) та ін. Комунікативні невдачі у сфері наукового інтелекту опрацьовували П. Коен, Б. Грош, М. Рінгл, Б. Брюс; комунікативні девіації, пов'язані з ідентифікацією референта, стали об'єктом дослідження Б. Гудмана, Ф. Бацевича, Л. Славової, Х. Дяків. Зокрема, Л. Славова вивчала основи типології комунікативних невдач, різні види збоїв у спілкуванні, які можуть виникати через мовні, соціокультурні, психологічні чи ситуативні чинники. Її дослідження спрямоване на формування комунікативної компетентності, що передбачає не лише знання мови, але й уміння ефективно взаємодіяти, уникаючи помилок та досягаючи поставлених цілей у спілкуванні (Славова, 2005). О. Дубцова розглядала комунікативні невдачі як мовленнєво-поведінкові акти, зумовлені нерозумінням або неадекватним розумінням одного комуніканта іншим, та простежувала їхні чинники (Дубцова, 2011). Х. Дяків виокремлює види комунікативних невдач та їхні причини в контексті української та німецької лінгвокультур на прикладах відеоінтерв'ю (Дяків, 2019). М. Котов досліджував комунікативні девіації в ситуаціях міжкультурного спілкування, аналізуючи їх структурно-семантично та функціонально (Котов, 2013). І. Домрачева окреслила комунікативні збої в українських ЗМІ, проаналізувала їхні результати і причини, які охоплюють як стилістичні, так і мовленнєві недоліки журналістів (Домрачева, 2015). К. Резнікова простежувала комунікативні девіації в соціальному дискурсі на тлі війни в Україні, з аналізом основних причин їх з'яви, пов'язаних із радикальними змінами в усіх сферах комунікації, зокрема з трансформацією моделей поведінки, цифровізацією та модифікацією комунікативних практик (Резнікова, 2023).

Тож учені класифікують комунікативні невдачі, вивчають причини їх виникнення, досліджують способи подолання мовних збоїв у різних типах дискурсу. Доцільно наго-

лосити, що більшість наукових праць, присвячених феномену комунікативної невдачі, зосереджена переважно на аналізі неофіційного та особистісно орієнтованого діалогічного дискурсу. Таку дослідницьку перспективу пояснюємо специфікою неформальної комунікації, для якої характерні спонтанність, ситуативна варіативність і відсутність чіткої нормативної регламентації, що в сукупності створює передумови для виникнення комунікативних збоїв, порушень кооперативних принципів та прагматичних девіацій.

**Метою** цієї статті є виявлення та аналіз основних лінгвістичних чинників, які зумовлюють комунікативні невдачі в різних типах дискурсу.

**Завдання:** 1) проаналізувати наукові підходи до тлумачення комунікативних збоїв у працях українських і зарубіжних дослідників; 2) систематизувати типології комунікативних девіацій; 3) розглянути основні лінгвістичні причини комунікативних невдач у різних типах дискурсу.

**Виклад матеріалу.** Комунікація – базовий механізм соціальної взаємодії, який охоплює значну частину (близько 70 %) часу людини та забезпечує безперервність суспільного досвіду. Мовна комунікація виконує ключову функцію у формуванні й підтриманні соціальної пам'яті, позаяк накопичує, зберігає й транслює інформацію як у діахронному соціокультурному вимірі, так і в межах окремих соціальних спільнот. Ф. Бацевич трактує комунікацію як цілісний акт мовленнєвої діяльності, що поєднує мовні, когнітивні, прагматичні та соціокультурні компоненти, кожен з яких впливає на її результативність. Успішність комунікації, стверджує дослідник, обумовлена не лише коректністю використання мовного коду, а й урахуванням компонентів комунікативної ситуації, інтенцій мовця та інтерпретаційних можливостей адресата (Бацевич, 2009).

У межах дискурсивного підходу комунікація постає як динамічний процес, який залежить від типу дискурсу, каналу передавання інформації та соціальних ролей комунікантів.

Важливим теоретичним підґрунтям аналізу умов ефективної комунікації є кооперативна модель Г. Грайса, заснована на максимумах кількості, якості, релевантності та спо-

соби як основних принципах спілкування. Їх порушення часто призводить до комунікативних збоїв або невдач, що унеможливають досягнення прагматичної мети висловлення. У наукових розвідках наголошено також на ролі ввічливості, стратегій і тактик мовленнєвої поведінки як чинників, що оптимізують комунікативну взаємодію та мінімізують ризики непорозуміння.

Попри зростання ролі комунікативної компетентності у становленні особистості, мовленнєва взаємодія не завжди досягає запланованого результату, який констатує непорозуміння, спотворення змісту, порушення кооперації або зрив комунікативного акту загалом. Саме ці явища в сучасній лінгвістиці окреслюють терміном *комунікативні невдачі*, які часто супроводжують мовленнєву діяльність у різних типах дискурсу.

У межах комунікативної лінгвістики комунікативні невдачі розглядають як порушення взаємодії між учасниками спілкування на різних рівнях – мовному, прагматичному, когнітивному, соціокультурному. Ф. Бацевич у праці «Основи комунікативної девіатології» наголошує, що причини таких невдач / збоїв не зводяться виключно до мовних помилок, а охоплюють ширший спектр чинників, зокрема невідповідність комунікативних інтенцій учасників інтеракції, різницю у їхніх фонових знаннях, порушення принципів кооперації та неврахування дискурсивних умов спілкування. Отже, комунікативна невдача постає не як випадкове відхилення, а як закономірний результат дисгармонії між компонентами комунікативного акту, як недосягнення адресантом комунікативної мети, відсутність взаєморозуміння та згоди між учасниками спілкування (Бацевич, 2000).

У сучасному мовознавстві немає єдиного тлумачення поняття «комунікативна невдача», позаяк різні науковці інтерпретують цей феномен на підставі власних наукових підходів: «нездійснення або неповне здійснення комунікативного наміру адресанта через повне або часткове нерозуміння його повідомлення адресатом, а також непередбачуваний і небажаний ефект (наприклад, образа, роздратування, подив), що виникає під час спілкування (Джунусалієва, Ковальська, 2011, с. 69); «відхилення у зв'язку з порушенням мовних



норм, конвенцій мови, стратегій та імплікатур дискурсу в нормальних станах свідомості» (Бацевич, 2000, 18); «відмінності в очікуваннях, тобто комунікативні порушення, які складаються з відмінностей у цінностях між тим, що думає мовець, і тим, що розуміє адресат» (Дяків, 2019. с. 47–48); «комунікативні «збої» ... пов'язані з мисленням конкретних людей, які вступають у мовленнєвий контакт» (Голікова, 2014, с. 19).

У сучасній лінгвістиці, зауважимо, теж немає єдиної типології комунікативних девіацій. Український лінгвіст Ф. Бацевич систематизує комунікативні невдачі за джерелами їх виникнення та механізмами реалізації. У межах цієї класифікації науковець виокремлює власне комунікативні (зумовлені порушенням правил спілкування) та мовні (спричинені мовними помилками) девіації (Бацевич, 2011). Л. Гмиря стверджує, що більшість комунікативних невдач потрібно розглядати як мовно-комунікативні девіації, які виникають через порушення різних норм сучасної української літературної мови (Гмиря, 2023. с. 194). Порушення певної мовної норми (морфологічної, синтаксичної, лексичної тощо), некоректне вживання семантичних або прагматичних маркерів, неоднозначність словосполучень і висловів спричиняють спотворення змісту та неправильне тлумачення повідомлень. Мовні девіації, навіть у межах нормативної системи, часто слугують джерелом непорозуміння та комунікативних збоїв.

Семантичні складнощі, до прикладу, виникають тоді, коли адресат не володіє необхідним лексичним запасом або неправильно трактує смисл термінів. У публічних виступах президента Віктора Януковича (2010–2014 рр.) зафіксовано низку комунікативних збоїв, зумовлених семантичними та лексичними помилками. Такі мовні девіації призводять до спотворення смислу висловлення та створюють ефект комічного або абсурдного змісту. Серед найбільш відомих прикладів: «Люди з Львова – це найкращий геноцид країни» – неправильне вживання слова «геноцид» замість бажаного позитивного «генофон», що порушує лексичну та семантичну норму; «Відродження та розвиток Придністров'я та всієї України» – сплутування Дніпропетровської області з невизнаною державою Прид-

ністров'я (частина Молдови), що свідчить про порушення когнітивної та лексичної точності у політичному дискурсі; «низькозбагачений Іран» – у розмові з президентом США Бараком Обамою відбулося сплутування слів «Іран» і «уран» у контексті обговорення проблеми створення нового науково-дослідного центру в Харкові. Такі випадки можна класифікувати як мовно-комунікативні девіації, адже поєднують порушення лексичної, семантичної та когнітивної точності з невдалим досягненням комунікативної мети.

На шпальтах деяких українських газет, сторінках інтернет-видань, на сайтах трапляються перекохані або надто загальні заголовки, наприклад: «На Волині не буде газу» («Волинь24»), хоч ідеться лише про окремий район чи місто, а не всю область; «Армія Польщі планує вторгнення на західну Україну наприкінці липня» («Волинь24») – припущення Іллі Ківи про те, що Польща планує напасти на захід України. Але ж Ківа не військовий експерт, щоб цитувати його висловлення; «Катастрофічне похолодання очікується на вихідних» (інтернет-видання) – лексема *катастрофічний* семантично не відповідає реальному масштабу події, позаяк очікують похолодання до -12°C. У цьому випадку комунікативна невдача виникає через гіперболізацію й викривлення змісту повідомлення. Такі заголовки не є порушеннями мовних норм у власне лінгвістичному значенні, проте, як носії неправдивої інформації, вони вводять в оману читачів, слухачів, що треба трактувати як комунікативний збій у медійному дискурсі.

Окрему групу становлять комунікативні невдачі, спричинені неправильним розумінням контексту іншомовного слова, зокрема так звані «хибні друзі перекладача». Показовими є приклади вживання англізму *дедлайн* у значенні «фатальна межа» або «критична ситуація», що є калькою помилково осмисленого англ. *deadline* – чітко визначений кінцевий термін виконання дії; уживання слова *актуальний* у значенні «дійсний, реальний» під впливом англ. *actual*, хоча в українській мові воно означає «важливий, значущий на певному етапі»; або ж використання лексеми *перформанс* для позначення будь-якого публічного виступу без урахування його мис-

тецької специфіки. Такі випадки демонструють, що запозичення без урахування семантики й прагматичного контексту не лише не збагачують мову, а й спричиняють комунікативні збої.

Низка комунікативних невдач у різних дискурсах (медійному, політичному, розмовному тощо) зумовлена невиправданим уживанням іншомовних слів, передусім англізмів, які провокують комунікативні девіації, оскільки спричиняють неповне або неправильне розуміння висловлення. Окрім того, слухач або читач, який не володіє англійською або не звик до гібридних форм, може не відразу інтерпретувати значення, що перешкоджає ефективному обмінові інформацією: *«Крізь фейли до зірок: три відверті історії від керівників robota.ua про факапи та винесені з них цінні уроки»* (budni: медіаплатформа про роботу та життя від robota.ua. 09.10.2019) *«У музеї Зальцбурга з'явилися подкасти українською – Зеленська»* («Укрінформ», 01.07.2023); *«Усик – майстер у цьому: спаринг-партнер українця застеріг Ф'юрі перед боєм»* («Факти ICTV», 03.01.2024); Такі запозичення (фейл, факап, подкасти, спаринг-партнер) нерідко виконують псевдопрестижну функцію, унаслідок чого порушується принцип зрозумілості комунікації. Ба більше, вони не підвищують точності комунікації, а радше виконують стилістичну чи іміджеву функцію й ілюструють загальну тенденцію до комунікативних збоїв через надмірне використання іншомовних слів, коли метою мовця є не передача точного змісту, а демонстрація «сучасності» чи «європейського стилю мислення». Використання англізмів без реальної потреби в термінах або концептах, які неможливо передати українською, створює бар'єри для взаєморозуміння.

На жаль, надмірне та невмотивоване використання англізмів у мовленні журналістів, політиків, культурних діячів та навіть освітян поки що не викликає загальносуспільної негативної оцінки, і лише фахівці та зацікавлені користувачі мови звертають увагу на їхній потенційно шкідливий вплив не лише на систему української мови, але й на процес спілкування загалом. Такі «мовні тренди» породжують комунікативні збої, оскільки ускладнюють сприйняття інформації для широкої аудиторії, порушують принцип

зрозумілості та однозначності повідомлень і створюють ситуації, коли зміст висловлення стає неоднозначним або неправильно розтлумаченим. Складається враження, що англізації не соромляться, як у випадку з суржиком, а навпаки, її часто пропагують у ЗМІ, наукових та освітніх текстах, що додатково підсилює ризик комунікативних невдач (Баган, 2020 с. 45).

Англізми є виправданими насамперед у технічних, наукових та інноваційних сферах, проте їхнє масове й недоцільне використання в загальномовній практиці потребує критичного осмислення та нормативного обмеження: «Слова, як речі: мають бути на місці й доречні» (І. Фаріон).

Порушення акцентуаційних норм, наприклад, у словах *експерт*, *фаховий*, *каталог* тощо, не змінює лексичного значення, і не породжує в такому випадку комунікативних невдач, однак знижує авторитет мовця і викликає сумніви щодо його фаховості. У професійному та офіційно-діловому дискурсі такі помилки сприймають особливо критично.

**Висновки.** Комунікативні невдачі в різних типах дискурсу – це результат порушення взаємодії між мовними, прагматичними, когнітивними та соціокультурними чинниками комунікації. Дослідження засвідчило, що причини комунікативних збоїв виникають не лише внаслідок відхилень від мовних норм, а також через неврахування контексту, інтенцій адресанта, фонових знань адресата та специфіки дискурсивного середовища. Особливу небезпеку для ефективного спілкування становить невмотивоване використання іншомовної лексики, зокрема англізмів, семантична неточність, порушення принципів кооперації й релевантності, що спричинює спотворення змісту та втрату взаєморозуміння. Усвідомлення причин виникнення комунікативних невдач і системний аналіз мовних девіацій є необхідною передумовою формування високого рівня комунікативної компетентності та оптимізації мовленнєвої взаємодії в сучасному суспільстві.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у поглибленому аналізі комунікативних невдач у межах окремих типів дискурсу з урахуванням їхніх прагматичних і жанрових особливостей.

## ЛІТЕРАТУРА

- Баган М.** Англiзація сучасного українськомовного комунікативного простору. *Українська мова*. 2020. Вип. 1. С. 38–53. DOI: <https://doi.org/10.15407/ukrmova2020.01.038>.
- Бацевич Ф.** Вступ до лінгвістичної прагматики. Київ : Академія, 2011. 304 с.
- Бацевич Ф.** Основи комунікативної девіатології. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2000. 237 с.
- Бацевич Ф.** Основи комунікативної лінгвістики. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 376 с.
- Голікова Н.** Мовно-комунікативні девіації в українському соціокультурному просторі. *Український смисл*. 2014. Вип. 1. С. 15–27.
- Гмиря Л.** Мовно-комунікативні девіації в сучасних українських інтернет-новинах. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Вип. 27. Т. 1. С. 193–197. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.27.1.32>.
- Домрачева І.** Мовні девіації в українських засобах масової інформації. *Вісник Донецького національного університету Серія : Гуманітарні науки*. 2015. Вип. 1–2. С. 97–103.
- Джунусалієва Г., Ковальська Н.** Комунікативні девіації в контексті теорії мовної комунікації. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 9 : Сучасні тенденції розвитку мов*. 2011. Вип. 6. С. 68–71.
- Дубцова О.** Комунікативна невдача – об'єкт лінгвістичних досліджень. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. № 972. Серія «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов»*. 2011. Вип. 67. С. 57–62.
- Дяків Х.** Типологія комунікативних невдач у відеоінтерв'ю українською і німецькою мовами. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2019. Вип. 65 (1). С. 45–56. DOI: <https://doi.org/10.17721/2520-6397.2019.1.06>
- Котов М.** Комунікативна невдача у ситуації міжкультурного спілкування. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Романо-германська філологія*. 2013. Вип. 1052 (74). С. 55–59.
- Резнікова К.** Комунікативні девіації, спричинені війною в Україні. *Мовознавчий вісник*. 2023. Вип. 35. С. 152–157.
- Славова Л.** Типологія комунікативних невдач (на матеріалі сучасного англійського мовлення) : монографія. Житомир, 2005. 107 с.
- Чорний А.** Мовні девіації як критерій комунікативної компетентності посередника. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2017. Вип. 30 (1). С. 132–134.

## REFERENCES

- Bahan, M.** (2020). Anhlizatsiia suchasnoho ukrainskomovnoho komunikatyvnoho prostoru [The anglicization of the modern Ukrainian-language communicative space]. *Ukrainska mova – Ukrainian language* (Issue 1), (pp. 38–53). DOI: <https://doi.org/10.15407/ukrmova2020.01.038> [in Ukrainian].
- Batsevyeh, F.** (2011). *Vstup do linhvistychnoi prahmatyky [Introduction to Linguistic Pragmatics]*. Kyiv: Akademiia [in Ukrainian].
- Batsevyeh, F.** (2000). *Osnovy komunikatyvnoi deviatolohii [Fundamentals of Communication Deviations]*. Lviv [in Ukrainian].
- Batsevyeh, F.** (2009). *Osnovy komunikatyvnoi linhvistyky [Fundamentals of Communicative Linguistics]*. Kyiv: VTs «Akademiia» [in Ukrainian].
- Holikova, N.** (2014). Movno-komunikatyvni devyatsii v ukrainskomu sotsiokulturnomu prostori [Language and communication deviations in the Ukrainian sociocultural space]. *Ukrainskyi smysl – Ukrainian sense* (Issue 1), (pp. 15–27) [in Ukrainian].
- Hmyria, L.** (2023). Movno-komunikatyvni devyatsii v suchasnykh ukrainskykh internet-novynakh [Linguistic and communicative deviations in modern ukrainian internet news]. *Zakarpatski filolohichni studii – Transcarpathian Philological Studies* (Issue 27), (Vol. 1), (pp. 193–197) DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.27.1.32> [in Ukrainian].
- Domracheva, I.** (2015). Movni devyatsii v ukrainskykh zasobakh masovoi informatsii [Language deviations in Ukrainian mass media]. *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu Serii: Humanitarni nauky – Bulletin of Donetsk National University Series: Humanities* (Issue 1–2), (pp. 97–103) [in Ukrainian].
- Dzhunusaliieva, H., Kovalska, N.** (2011). Komunikatyvni devyatsii v konteksti teorii movnoi komunikatsii [Communicative deviations in the context of language communication theory]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 9 : Suchasni tendentsii*

*rozvytku mov – Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov. Series 9: Current trends in language development* (Issue 6), (pp. 68–71) [in Ukrainian].

- Dubtsova, O.** (2011). *Komunikatyvna nevdacha – ob'ekt linhvistychnykh doslidzhen* [Communicative failure – an object of linguistic research]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. № 972. Seriiia «Romano-hermanska filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov» – Bulletin of V.N. Karazin Kharkiv National University. No. 972 Series «Romance and Germanic Philology. Methods of Teaching Foreign Languages»* (Issue 67), (pp. 57–62) [in Ukrainian].
- Diakiv, Kh.** (2019). *Typolohiia komunikatyvnykh nevdach u videointerviu ukrainskoiu i nimetskoiu movamy* [Typology of communicative failures in video interviews in Ukrainian and German]. *Movni i kontseptualni kartyny svitu – Linguistic and conceptual worldviews* (Issue 65 (1), (pp. 45–56) DOI: <https://doi.org/10.17721/2520-6397.2019.1.06> [in Ukrainian].
- Kotov, M.** (2013). *Komunikatyvna nevdacha u sytuatsii mizhkulturnoho spilkuvannia* [Communicative failure in intercultural communication situations]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriiia: Romano-hermanska filolohiia – Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Romance and Germanic Philology* (Issue 1052 (74), (pp. 55–59) [in Ukrainian].
- Reznikova, K.** (2023). *Komunikatyvni deviatsii, sprychyneni viinoiu v Ukraini* [Communicative deviations caused by the war in Ukraine]. *Movoznavchyi visnyk – Linguistic Bulletin* (Issue 35), (pp. 152–157) [in Ukrainian].
- Slavova, L.** (2005). *Typolohiia komunikatyvnykh nevdach (na materiali suchasnoho anhliiskoho movlennia)* [Typology of communicative failures (based on contemporary English speech)]. *Zhytomyr* [in Ukrainian].
- Chornii, A.** (2017). *Movni deviatsii yak kryterii komunikatyvnoi kompetentnosti poserednyka* [Language deviations as a criterion of communicative competence of an intermediary]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriiia: Filolohiia – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology* (Issue 30 (1), (pp. 132–134) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.11.2025 р.

Прийнято до друку 22.12.2025 р.

Опубліковано: 26.12.2025 р.